

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN (1875-1957)'İN DİL İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Caner KERİMOĞLU*

Özet

Hüseyin Cahit Yalçın, Türk modernleşme hareketinin önemli simalarından biridir. Bu çalışmada Hüseyin Cahit'in dil ile ilgili görüşleri üzerinde durulmuştur. İlk olarak alfabe tartışmalarındaki tutumu ele alınmış, ikinci olarak Türkçenin sadeleştirilmesi hareketi hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Son olarak yazarın dil bilgisi yazımı ve öğretimi ile ilgili katkılarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Cahit Yalçın, Dil Devrimi, Dil Bilgisi Eğitimi.

THE OPINIONS OF HÜSEYİN CAHİT YALÇIN (1875-1957) ABOUT LANGUAGE

Abstract

Hüseyin Cahit Yalçın is one of the important personalities of the Turkish modernization movements. In this article, his opinions about language are mentioned. Firstly, his attitude in alphabet discussions is evaluated. Secondly the opinions of Hüseyin Cahit about the purification movements in Turkish are studied. Finally, his contributions to grammar writing and grammar teaching are evaluated.

Key Words: Hüseyin Cahit Yalçın, Turkish Language Reform, Grammar Teaching.

---

* Yard. Doç. Dr.; DEÜ, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı,
(caner.kerimoglu@deu.edu.tr).

Giriş

Osmanlı'nın yıkılışı ve modern Türkiye'nin kuruluşu aydınların tavırlarını göstermesi bakımından yalnızca Türkiye'deki sosyal bilimciler için değil, dünyadaki sosyal bilim incelemeleri için de önemli veriler sunar. Bu süreçte kimi aydınlar, inandıkları "doğrunun" değişmezliğine kapılmışlar ve bu, hayatın kendi doğrularıyla çeliştiğinde büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Bu bağlamda Hüseyin Cahit Yalçın, ifade ettikleriyle durduğu yer arasındaki mesafe bakımından ilginç bir örnek sunar. Modern görüşlere sahip bir değişimci portresi çizen de Hüseyin Cahit'tir, hilafetin kaldırılması gibi önemli Cumhuriyet devrimlerine karşı çıkan da Hüseyin Cahit'tir.

Her yeni hareket gibi Türk modernleşme hareketi de ilk olarak kendini anlatmak istemiştir. Dil bu aşamada önemli bir sorun olarak algılanmış, modernleşmenin anlatılacağı halkın dil ile olan ilişkisi yazma ve konuşmadaki sıkıntılar göz önünde bulundurularak giderilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda dilin sadeleştirilmesi ve alfabe değişimi ön plana çıkmıştır. Dil modernleşmesi zorunluluğunu yaratan iki araç eğitim ve basın olmuştur. Basında dil ile ilgili görüşleriyle öne çıkan yazarlardan biri de Hüseyin Cahit Yalçın'dır¹.

Bu çalışmamızda Türkiye'nin modernleşme çabalarında ve Türk basınında dikkate değer bir yere sahip olan Hüseyin Cahit Yalçın'ın Türkçenin yazımı ve eğitimi ile ilgili görüşlerini "Alfabe, Türkçenin sadeleştirilmesi çalışmaları, dil bilgisi yazımı ve öğretimi" biçiminde üç başlık altında değerlendireceğiz.

1. Alfabeyle İlgili Görüşleri

Harf Devrimi, 31 Kasım 1928'de TBMM'nde yeni alfabe yasınının kabulüyle kültür hayatına girdi. Ancak Türkiye'de yazı tartışmalarının başlangıcı, Tanzimat dönemine kadar uzanmaktadır. Bu süreçte yaşanan alfabe tartışmalarının iki temel görüş üzerinde ilerlediği görülmektedir. İlk görüştekiler Arap alfabesi üzerinde yapılacak yeniliklerle Türkçenin daha sağlıklı yazılıp okunmasının mümkün olacağını düşünürken, karşı görüştekiler Arap alfabesinin tamamen bırakılıp Latin alfabesinin kabulü görüşündedirler.

Hüseyin Cahit, alfabe değişiminin savunucularından biri olarak II. Meşrutiyet döneminden itibaren gerek konuşmalarında gerek yazılarında bir an önce bu değişimin gerçekleştirilmesi gerektiğini ve Türkçenin bu yolla kendi kimliğini bulacağını dile getirmiştir. Hüseyin Cahit'e göre Türkçe'nin öğrenimini kolaylaştırmak için yapılması gereken, "huruflarımızı değiştirmeksizin huruf-i munfasıla'yı kabul etmek, hemen kabil-i icra ufak bazı tadilat icra eylemektir. Saniyen, huruf-i imlâ'yı kabul" etmektir². Görüldüğü üzere yazar ilk olarak Arap alfabesinin Türkçeye uygun biçime getirilmesi taraftarıdır. Ancak daha sonraki yıllarda bu görüşü değiştirmiş, yazar Arap alfabesinin bırakılarak yerine Latin alfabesinin alınmasını savunan bir çizgiye gelmiştir.

1 Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1973, s.230.

2 Hüseyin Cahit Yalçın, "Tedisat Meselesi", *Tanin*, 26 Temmuz 1909, s.1.

Arnavutların Latin alfabesini seçmeleri II. Meşrutiyet döneminde yazı tartışmalarını alevlendirmiş, aydınların bir bölümü Arnavutları “gâvur, bölücü, hayın” ilan etmiştir³. İktidarda bulunan İttihat ve Terakki'nin de Arnavutların bu girişimini onaylamadığı bilinmektedir⁴. Arnavutlar 1860'lı yıllarda Latin yazısına geçme çalışmalarına başlamış, ilk olarak da Osmanlı Maarif Nezareti'ne bu isteklerini kabul ettirmişlerdir. Arnavut aydınları, Arap yazısının bırakılması durumunda imparatorluğun dağılacağı, eski eserlerin yok olacağı ve İslam'dan uzaklaşılacağı gibi korkular taşıyan Osmanlı aydınlarına⁵ göre daha rahat hareket etmişler ve sonunda amaçlarına ulaşmışlardır⁶.

Hüseyin Cahit Yalçın Tanin gazetesinde 20 Ocak 1910 tarihinde “Arnavud Hurufatı” başlığıyla çıkan yazısında Arap harflerinin Türklük ve Müslümanlıkla ilgisi olmadığını, Türklerin kendi yazılarını bırakıp Arap harflerini kabul ettiğini, zaten peygamber zamanında da bu harflerin kullanılmadığını belirttiikten sonra Arnavutların kendi gereksinimlerini karşılayacak alfabeyi seçme konusunda özgür bırakılmaları gerektiğini, Latin alfabesini bizim de kabul etmemizin yararlı olacağını, çünkü okuma yazmayı kolaylaştıracağını savunmuştur⁷. Bu yazıdan bir hafta sonra aynı gazetede aynı başlıkla bir yazı daha yazmış, düşüncelerini yinelemiş ve bazı okuyucu telgraflarına değinmiştir⁸. Ancak Latin harflerini savunan Hürriyet-i Fikriye dergisi İttihat ve Terakki yönetimince süresiz olarak kapatıldıktan ve Latin yazısı savunucuları çeşitli baskılara maruz kalmaya başladıktan sonra Hüseyin Cahit bu konuda çekingen bir tutum sergilemiştir⁹.

Hüseyin Cahit, Cumhuriyet döneminde de Latin alfabesine geçilmesi konusunda yazılar yazmış, “ümmiliğin” azaltılmasında en büyük engelin Arap harfleri olduğunu ileri sürmüş, memleketi kurtaran Cumhuriyet'in Latin harflerini kabul ederek ülkenin ilerlemesi yolunda çok büyük bir adım atmış olacağını ifade etmiştir¹⁰. Yazar, 1924'te İzmir'de gazetecilerle yapılan bir toplantı sırasında Atatürk'e Latin yazısına ne zaman geçileceğini sormuş, ancak Atatürk, Hüseyin Cahit'in sorusunu iyi karşılamamıştır¹¹. Atatürk'ün bu isteğe “Henüz bu hususta kimseye kesin bir

3 Bilâl N. Şimşir, *Türk Yazı Devrimi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1992, s.44.

4 II. Meşrutiyet döneminde Arnavut alfabesiyle ilgili tartışmalar için bkz: Bilgin Çelik, *İttihatçılar ve Arnavutlar*, Bûke Yayınları, İstanbul, 2004, s.s.273-303.

5 Değişimci kişiliğiyle tanınan Namık Kemâl de Latin yazısına geçilmesi konusunda tereddüt yaşamış, İslam kültüründen uzaklaşılacağı endişesiyle değişime sıcak bakmamıştır: Hüseyin Sadoğlu, *Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları*, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2003, s.219; Enver Ziya Karal, “Tanzimat'an Sonra Türk Dili Sorunu”, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C.II, İletişim Yay., İstanbul, 1985, s.319.

6 Nurettin Gülmez, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Harfler Üzerine Tartışmalar*, Alfa Aktüel Yay., İstanbul, 2006, s.138.

7 Yalçın, “Arnavud Hurûfatı”, *Tanin*, 20 Kanun-i sani 1910, s.1.

8 Yalçın, “Arnavud Hurûfu”, *Tanin*, 31 Kanun-i sani 1910, s.1.

9 Şimşir, Arnavutlarca benimsenen Latin alfabesinin Şeyhülislamlıkça bir çeşit “aforoz” a uğradıktan sonra Hüseyin Cahit'in düşüncelerini ifade etmekte çekindiğini, Latin harflerine karşı çıkan İttihat ve Terakki yönetiminin “sözcülüğünü” yapan Hüseyin Cahit'in “rejimin adamı” olması nedeniyle düşüncelerini açıkça savunmak yürekliliğini gösteremediğini ileri sürer: Şimşir, *a.g.e.*, s.47.

10 A. Sırrı Levend, *Türkçenin Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1972, s.s.394-395.

11 Falih Rıfkı Atay, *Çankaya (Atatürk'ün Doğumundan Ölümüne Kadar)*, İstanbul, 1980, s.439; Hilmi Bengi, *Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2000, s.34.

söz veremem. Daha beklemeye mecburum” karşılığını vermesi, kafasında konuyla ilgili bir sıralama olduğu ve yazı değişimi için acele etmek istemediği izlenimini vermektedir. Atatürk’ün hilafet kalkmadan ve milletin bu konudaki gereksinimini iyice değerlendirmeden girişimde bulunma taraftarı olmadığı anlaşılmaktadır¹².

Hüseyin Cahit’in Cumhuriyet döneminde muhalif bir tavır takındığı ve bu nedenle Atatürk ve çevresi tarafından hoş karşılanmadığı bilinmektedir. Bu tavır sonucunda kendisi, üç kez İstiklâl Mahkemesi’nde yargılanmıştır. Cumhuriyet ilânının ve diğer devrimlerin (örn. Hilafet’in kaldırılması vb.) milli egemenlik prensibine aykırı olarak yapıldığı düşüncesi nedeniyle itirazlarını yükseltmiştir. Fakat alfabe devrimi kendisinin belki de en çok desteklediği devrimdir¹³.

2. Türkçenin Sadeleşmesiyle İlgili Görüşleri

Hüseyin Cahit sadeleşme hareketlerinde dengeli bir yol izlenmesi gerektiğini savunur. Türk edebiyatında Türkçeyi belki de sadelikten en uzak ve en anlaşılmasız bir biçimde kullanan yazarların oluşturduğu Servet-i Funûn (1896-1901) topluluğunda yer alan Hüseyin Cahit, Türkçesiyle farklı bir yer edinir. Türkçeyi yabancı öğelerle süsleyerek kullanan ve yaşadıkları yabancılaşmayı dile de yansıtan bu akımın temsilcileri, Türkçede o güne değin kullanılmayan yeni tamlama biçimleri ve söz dizimi yapılarına eserlerinde yer vermişlerdir. Hüseyin Cahit topluluk-taki yazarlara göre daha sade yazsa da, yer aldığı topluluğun temsilcilerinin eserlerindeki “saat-i semen-fâm” gibi tartışma yaratan tamlamaları savunmuş; bunların yerinde kullanıldığını, edebi bir değer taşıdıklarını dile getirmiştir¹⁴.

Hüseyin Cahit, topluluğun dağılmasından sonra dil konularına ağırlık vermiş, hep halkın anlayacağı bir dil kurma yolunda çaba sarf etmiştir. Türkçenin kaderini Türk devletinin kaderiyle birlikte gören yazar, Türkçenin varlığını ortaya koymak için bağımsızlığını kazanması gerektiğini düşünüyordu: “Siyasal alandaki kapitülasyonlar dilimizde de vardı. Türk devleti siyasi bağımsızlığına sahip olmadığı gibi Türk dili de ulusal bağımsızlığından yoksun bulunuyordu. Çünkü Türkçenin içinde yabancı dillerin yasaları yürüyordu. Türkçemiz adını bile yitirmişti. Okullarda bize Kavaid-i Osmaniye (Osmanlıca Kurallar) okutuyorlardı. Ortada Türkçe yoktu, Osmanlıca vardı ve buna ‘Arapça, Farsça ve Türkçeden oluşan’ bir dil deniyordu. İşte bu akıma karşı içimde güçlü bir tepki uyanmıştı. Bağımsız bir Türkçenin varlığını ortaya koymak ve Türkçe öğrenmek yolunda ayrıca Arapça ve Farsçayı öğrenme zorunluluğuna son vermek gerekiyordu”¹⁵.

Yazar anılarında dile getirdiği dil ve ülke bağımsızlığının birliği ile ilgili görüşlerini Birinci Türk Dili Kurultayı’nda aforizma biçiminde daha vurucu bir üs-

12 Hilmi Bengi, *a.g.e.*, s.208.

13 Ö. Faruk Huyugüzel, Hüseyin Cahit’in bu durumunu şu şekilde dile getirir: “Daha 1917 yıllarında Latin harflerinin kabulünü isteyen, henüz cumhuriyet ilan edilmeden önce yazılarında bu temayı işleyen bu hüriyet ve demokrasi havarisinin cesur ve ilerici hamlelerine rağmen o devrin şartları içinde Atatürk ve çevresinin karşısında yer almış olması çok garip bir tecellidir.”: Ö. Faruk Huyugüzel, *Hüseyin Cahit Yalçın’ın Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1984, s.38.

14 A. Sırrı Levend, *a.g.e.*, s.230.

15 Hüseyin Cahit Yalçın, *Edebiyat Anıları*, (haz.: R. Mutluay), İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2002, s.182.

lupla ifade eder: "Ecnebî dillerin Türkçe üzerindeki tesiri iki sahada vukua gelmiştir; kaideler ve kelimeler. Bence, asıl temizleme ameliyesi dilimizi ecnebi kaidelerine te-baiyetten kurtarmak gayesine sarf olunacak gayrettir. Müstakil bir vatanda ecnebi kanunlar ne kadar haysiyete dokunucu bir esaret ise müstakil bir lisanda da ecnebi kaideler aynı derecede tahammül edilemez bir lekedir"¹⁶.

Hüseyin Cahit halkın anlayacağı bir dil peşindeydi. Bunun için çeşitli çözüm önerileri sunuyordu. Yazarın bu yoldaki çabalarının en dikkat çekenlerinden birisi, kelime önerileridir. Fikir Hareketleri dergisinde yazılarının sonunda kelime listelerine yer veriyor ve okurlardan bu listelerde geçen Türkçe kelimeleri kullanmalarını istiyordu. Yazarın önerdiği bazı kelimeler bugün de sıklıkla kullanılan kelimelerdir. Hüseyin Cahit'in listeleri şu şekildedir:

"Birinci liste

1-Hâkim (Souveraine) = Egemen; Hâkimiyet = Egemenlik

Misâl: Hâkimiyet milletindir = Egemenlik ulusundur.

2- Müstakil = Erkin, Bağınsız; İstiklâl = Erkinlik, bağınsızlık

Misâl: 1 - Biz müstakil bir milletin çocuklarıyız. = Biz erkin bir ulusun çocuklarıyız. İstiklâl mücadelesi = Erkinlik savaşı. 2 - Müstakil meb'uslar = Bağınsız sayıtlar; Türkiyede mahkemeler müstakildir=Türkiyede hakyerleri bağınsızdır.

3 - Sanayi = Endüstri; Sınai = Endüstriyel

4 - Hür (T. Kö.) = Özgün; Hürriyet (T. Kö.) = Özgünlük

5 - Serbest = Özgür

Misâl: Serbest muntıka = Özgür bölge.

Not: Mecmuamıza gönderilecek yazılarda bu kelimelerin Osmanlıcaları kullanılmamasını rica ederiz"¹⁷.

"İkinci liste

1-Mamur = Bayındır

a. Mamuriyet = Bayındırlık

b. Nafia

İmar etmek = Bayındırmak

Misaller: Ankara bayındır bir şehir olmuştur. Memleket bayındırlık yolundadır

Bütün devlet yapı işleri Bayındırlık Bakanlığına bağlanmıştır

Biz yurdumuzu bayındırmaktan ve geliştirmekten başka bir şey düşünmüyoruz

16 Birinci Türk Dili Kurultayı: Tezler Müzakere Zabıtları, İstanbul, 1933, s.274.

17 Yalçın, "Birinci Liste", Fikir Hareketleri, S.84, 30 Mayıs 1935, s.92.

2 - İnkişaf etmek = Gelişmek

İnkişaf ettirmek = Geliştirmek

İnkişaf = Gelişim, Gelişme

Misal: Türkiyenin ekonomik gelişimi günden güne artıyor.

3 - Milki = Sivil

4 - Askeri = Süel (Militaire)

Not; <Asker> kelimesi <Soldat> anlamında Türkçedir.

5 - Cemiyet, Şirket = Sosyete

Misal: Türk Cemiyeti = Türk sosyetesesi

Şeker şirketi = Şeker sosyetesesi

İçtimai = sosyal

Not: 1- Türk kökünden gelen <cemiyet>şu anlamda kullanılacaktır:

Hilaliahmer Cemiyeti = Kızılay Cemiyeti. Dil Cemiyeti, Gazeteciler Cemiyeti."¹⁸

"Üçüncü liste

1- İtimat - Güven

İtimat etmek - Güvenmek

Asayiş ve emniyet - Güvenlik

2- Huzur ve sükun - Baysallık

Yurtta güvenlik ve baysallık , ülkümüzdür.

Not: Güven ve güvenç kelimelerinde şu ayrıma dikkat edilmelidir.

1 - Orduya güvenimiz vardır.

2 - Ordu bizim güvencemizdir.

(O medarı emniyet ve itimadımızdır.)

3 - Temin etmek ;

1 - İnançlamak, İnan vermek,

2 - Sağlamak,

3 - Elde etmek

Misaller:

1 - Bu işin böyle olduğuna sizi inançlarım, bu işin böyle olmadığı hakkında kendisine inan vermeğe (kendisini temin etmeğe) çalıştım.

18 Yalçın, "İkinci Liste", *Fikir Hareketleri*, S.85, 6 Haziran 1935, s.108.

2 - İşimi, ancak banka yolu ile sağlayabildim.

3 - Temin ettiğimiz neticeler - Elde ettiğimiz sonuçlar.

4 - Sonuç - Netice

5 - Teminat - İnanca" ¹⁹

"Dördüncü liste

1 - Abide = Anıt

Örnekler: İstanbul bir anıtlar şehridir.

İstanbul, Atatürk için; heykelli bir anıt yaptırmaya karar verdi.

2 - Müstacel = Evgin

Örnekler: Yurdu bayındırmak, evgin işlerimiz başında gelir.

Dün Ankaradan bir evgin telgraf aldım.

3 - Terbiye etmek = Eğitme

Terbiye (éducation) Eğitim

Mürebbi: Eğitmen

4 - Mektep = Okul (Okula)

5 - Muallim = Öğretmen

Örnekler:

Cumhuriyet kullarının genç kafalı öğretmenlere ihtiyacı vardır.

Her öğretmen, eğitim usullerini bilmez.

Biz çoktanberi gençliği yeni zamanlar için eğitmek istiyoruz."²⁰

"Beşinci liste

1 - Seciye = İra

Örnek: Biz İstiklal muharebesinde Türk seciyesinin kuvvetine dayandık = Bir erkinlik savaşında, Türk ırasının kuvvetine Dayandık.

2 - Âciz = eksin

Acz = Eksinlik

Acz duymak, aciz kalmak A Eskinmek.

Örnekler: İnkılap, âcizlerin işi değildir = Devrim, eksinlerin işi değildir.

¹⁹ Yalçın "Üçüncü Liste", *Fikir Hareketleri*, S.86, 13 Haziran 1935, s.116.

²⁰ Yalçın "Dördüncü Liste", *Fikir Hareketleri*, S.87, 22 Haziran 1935, s.139.

Devrimciler büyük zorluklar karşısında, eskinmek değil, şevklerini arttırmalıdır.

3 - Ehemmiyet = Önem

Ehemmiyet vermek = Önemek

Mühim = Önemli

Örnekler: Dün yeni bir resim sergisinin resmi küşadında bulunduk. Reiscumhura askeri merasim yapılmak usuldendir = Cumur Başkanına süel tören yapılma usuldendir.

5 - Müsavi = Eşit

Müsavat = Eşitlik

Örnekler: Türk kanunları karşısında, bütün yurttaşlar eşittir.

Türkiyede kadın, erkek eşitliği cumhuriyetin eseridir.”²¹

“Altıncı liste

1 - Tadil etmek = 1. Değişmek, 2. Azaltmak

Tadil = Değişke

Örnekler: Knunları ancak Kamutay değiştirebilir.

Son parti programında pek önemli deşikeler vardır.

2 - Takdir etmek = Değerlemek

Örnekler: Hlk, kendisi için çalışanları ergeç değerler.

Bu iş için çektiğiniz sıkıntıyı değerlendiremiyor değilim.

3 - Merhale = Yügrüm

4 - Safha = Evre

5 - Tekamül = Evrim

Tekamül etmek = Evrinmek

Örnekler: Dil işi büyük hareketin yeni bir yügrümüdür.

Şimdi biz inkişafı iktisadının en nazik safhasında bulunuyoruz = Şimdi biz ekonomi gelişimin en nazik evresinde bulunuyoruz.

Biz inkılapçımız, tekamülcü değiliz = Biz devrimciyiz, evrimci değiliz.

Maarif müesseselerimiz, her gün yeni hatvelerle, tekamül etmektedir = kültür kurumlarımız, hergün yeni adımlarla evrinmektedir”²².

21 Yalçın “Beşinci Liste”, *Fikir Hareketleri*, S.88, 6 Temmuz 1935, s.164.

22 Yalçın “Altıncı Liste”, *Fikir Hareketleri*, S.89, 13 Temmuz 1935, s.188.

Listelerde geçen “egemen, özgür, bayındır” gibi kelimeler bugün de yazarın önerdiği biçimde kullanılmaktadır. Önerilen kelimelerle ilgili olarak dikkat çeken diğer bir nokta, Türkçe kökenli olmayan bazı kelimelerin de listelerde yer almasıdır. “Sosyete, endüstri” gibi Batı dillerinden alınmış kelimeler de Hüseyin Cahit tarafından önerilmektedir. Bir çelişki gibi görünse de yazarın sadeleşme anlayışı dikkate alındığında bu, anlaşılabilir bir durumdur. Yazar “Bir lisanın şahsiyeti sarfında ve nahvindedir” görüşündedir, bu görüşünü dil kurultayında da dile getirmiş yabancı etkilerin biçim bilgisi ve söz diziminde değişikliğe yol açmayıp yalnızca kelime alışverişi ile sınırlı kaldığında “lisanın şahsiyetini” bozmayacağı savunmuştur²³.

Hüseyin Cahit dildeki sadeleşmenin doğal bir süreçle ilerlemesi gerektiği, zorla yenilik yapılamayacağı görüşündedir: “Kimsenin zevkini birden bire değiştiremeyiz. Yazı yazarken yaptığımız yenilikler ancak bir ‘teklif’ mahiyetini arzeder... O teklifi istediğimiz kadar mantıkî müdafaalarla kuvvetlendirelim. Ona can verecek şey karşımızdakilerin gösterecekleri tasvipten ibarettir”²⁴. Nitekim yazar, yukarıdaki listelerde önerdiği bazı kelimelerin tutmadığını görünce kendisi de eski biçimleri kullanmaya devam etmiş, ısrarcı bir tutum sergilememiştir.

1932 yılında gerçekleştirilen Birinci Türk Dili Kurultayı, Hüseyin Cahit Yalçın'ın Türkçenin sadeleştirilmesi çalışmaları konusundaki görüşlerini yansıtmaları bakımından büyük önem taşır. Yazar kendisi de bir sadeleştirme olmasına rağmen sadeleştirme çalışmalarının aşırıya kaçtığını dile getirdiği için kendisinin kurultayda konuşturulup konuşturulmayacağından emin değildir. Bu nedenle kurultaydan önce düzenleme komitesine gönderdiği bildiri metnine “Eğer Atatürk bu kurultayda belli bir maksat elde etmek istiyor da benim yazdıklarım güçlük çıkarma mahiyetinde ise yırtınız, atınız” notunu eklemiştir²⁵. Ancak Atatürk, “Fikirlerinden bir kısmı doğru. Fakat hepsi bir arada Kurultaya gelecek olanlar tarafından iyi karşılanacaktır. Hüseyin Cahit'e neden bir zafer hazırlamalı?” diyen ve Hüseyin Cahit'in tezini “hiç okutmamak” önerisinde bulunan Falih Rıfkı'nın teklifini kabul etmemiş, farklı düşünceleri de olsa tezin okunmasını istemiştir²⁶.

Kurultayda Hüseyin Cahit dilin yapma bir araç olmadığı, “içtimaî bir müessese, tabii bir uzviyet” olduğu, zaten Türkçenin artık bağımsız bir dil hâline geldiği, biçim bilgisi ve söz dizimi yapısının kelime alışverişiyle bozulamayacak kadar oturduğu biçimindeki görüşünü özgürce dile getirmiş ve dinleyiciler tarafından da konuşması yer yer alkışlarla kesilmiştir. Yazar “Bütün bunlarla beraber, hiçbir şey yapmayalım, ellerimizi kavuşturarak, kaza ve kederin hükmünü bekliyerek dil işlerine alâkadar olmayalım demek istemiyorum” diyerek edilgen bir tutum takınılmasını da benimsemediğini belirtmiştir²⁷. Hüseyin Cahit sadelik anlayışını şöyle ifade eder: “Sade yazalım, mümkün olduğu kadar öz Türkçe kelimeler kullanalım. Fakat bu kelimeler kalemimizden kendi kendiliğinden aksın. Yazı yazarken sade kelimeler bulmak kaygusu fikirlerimizi ifadedeki tabii cereyanı sekteye uğratmasın. Yaptığımız sadelik mücadelesi gayri şuuri bir hâle geçsin. İşte ancak o zaman kendimizin tabii sahada kalmış olduğumuza inanabiliriz.”²⁸.

23 *Birinci Türk Dili Kurultayı: Tezler Müzakere Zabıtları*, İstanbul, 1933, s.s.274-275.

24 Yalçın, “Lisan Meselesine Dair”, *Yedigün*, S.151, 29 İkincikanun 1936, s.4.

25 Atay, *a.g.e.*, s.474.

26 *A.g.e.*, s.474.

27 *Birinci Türk Dili Kurultayı: Tezler Müzakere Zabıtları*, İstanbul, 1933, s.275.

28 *A.g.e.*, s.275.

Hüseyin Cahit'in sorunlar ve çözüm önerilerini sıralarken üzerinde durduğu eksikliklerden birisi de "terim sorunu" dur. Yazar her yazarın kendine göre kavramlara ad verdiğini, özellikle tercüme yaparken bunun sıkıntısını çektiğini, Fransızca kelimelere karşılık ararken farklı terimlerle karşılaştığını, bunun çözümünün zamana bırakmadan "salahiyet sahibi bir heyet" eliyle sağlanması gerektiğini dile getirir²⁹. Terimler için Türkçe karşılıkları varsa onların kullanılmasını, eğer yoksa Arapçadan değil, Latin ve Yunan köklerinden Türkçenin ahengine uyan kelimelerin tercih edilmesini önerir³⁰.

Karşılık bulurken de ilk anda Türkçe bir kelimenin tercih edilmesi gerektiğini savunan yazar, uçak icat edildiğinde Arapça "tayr" kökünden üretilen "tayıre" yerine "uçku", "uçuşkan" gibi Türkçe kelimelerle karşılasaydı daha iyi olacağını, ancak yerleştikten sonra "tayıre"nin de artık Türkçeleştiğini, "Türkün çocuğu" olduğunu ifade eder. Hüseyin Cahit yabancı kökenli olsa da yüzyıllardır kullanılan kelimelerin geldikleri dilden çok farklı biçimlerde kullanıldığını, Türkçenin dünyasını yansıttığını, dolayısıyla bu tür kelimelerin yabancı sayılmayacağını dile getirir³¹.

Yazar terim sorunu yanında "mefhum ve kelime eksikliği" dediği ikinci bir eksiklik üzerinde de durur. Türkçede beş on renk bildiğimizi, Fransızcadan çevirirken küçük farkları bildiren renk isimlerini Türkçede karşılamakta zorlandığını belirten yazarın çözüm önerisi şu şekildedir: "Bunun da çaresi Avrupa lisanlarından herhangi birinin kamusunu alarak her kelimeye Türkçede bir karşılık tespit etmekle bulunabilir. Her ne bahasına olursa olsun bize ilim ve fen sahasını, her türlü mefhumlar sahasını açmalıdır" ³².

Hüseyin Cahit, Birinci Türk Dili Kurultayı'ndaki konuşmasının sonunda önerilerini 5 maddede özetler:

"1- Lisanımız hakkında ilmi tetkikler lazımdır. Burada devletçilik sistemini kabul etmek zaruridir. Türkçenin eski, yeni bütün lehçelerini ve yazılarını bilmeğe, en az Sanskrit, Latin, Yunan dillerini öğrenmeğe ihtiyaç gösteren çalışmalara bizde ancak Hükümet imkan temin edebilir.

2- Türkçenin menşeleri hakkında tetkiklerde bulunacak mütehasıslar heyetinden başka, bugünkü müşküllerimize çare bulacak bir ilim heyetine de ihtiyaç vardır.

3- Bu heyet bizde ıstılahları kararlaştırmalı, Avrupa lisanlarına nazaran bizdeki eksik kelimeleri tamamlamalı, Türkçe Lûgat sarf ve nahvi yazmalıdır.

29 A.g.e., s.276.

30 Yazarın bu görüşünü Cahit Külebi bir tutarsızlık olarak kabul etmez: "Hüseyin Cahit'in bu sözleriyle daha önce söyledikleri arasında bir tutarsızlık yoktur. Düşüncesini belirleyen etmen dilin bütün bir halkın anlaşmak için kullanacağı bir nesne olduğu olgusudur. ...Bilim dili için gerekli kelimelerin öncelikle Türkçe'den türetilmesi imkanlarının araştırılmasını istiyor Hüseyin Cahit. Bu olmadığı zaman Yunanca ve Latince köklerin alınması görüşü de doğru. Örneğin Fransızca bilen bir Türk yazarı "trajedi", İngilizce bilen bir başka aydın da "tracidi" mi demeli? Bunların yerine "tragedya" demek herhalde daha doğru.": Cahit Külebi, "Türk Dili-Türk Dilinde Gelişmeler", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.X, İletişim Yay., İstanbul, 1985, s.2598.

31 A.g.e., s.276.

32 Birinci Türk Dili Kurultayı: Tezler Müzakere Zabıtları, İstanbul, 1933, s.279.

4- Türkçemizin nahvinde, bünyesinde bir kabiliyetsizlik yoktur. Kusur kelimelerdedir. O da usul dairesinde bir çalışma ile izale edilebilir.

5- Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farktan ürkmeye mahal yoktur. Lisan sadeliğe doğru en fazla bir verimle kendiliğinden gitmektedir”³³.

Kurultayın ilk günü yaptığı konuşmayla tüm dikkatleri üzerine çeken ve dinleyicilerin desteğini kazanan Hüseyin Cahit'e karşı Hasan Âli Yücel, Ali Canip Yöntem, Fuat Köprülü gibi isimler söz alıp itirazlarda bulundular. Ancak bu itirazlardan tatmin olmayan Atatürk, Hüseyin Cahit'e gerekli yanıtı vermek üzere hasta yatağından Samih Rifat'ı kaldırmıştır. Hüseyin Cahit, Samih Rifat'ın konuşmasından sonra da yenilmemiş, ancak karşı düşüncüyü savunanlar Atatürk'ün etrafını sararak “İşte Hüseyin Cahit bugün öldü!” propagandası yapmışlardır. Atatürk bunları gülererek dinlemiş ve Falih Rıfkı'yı çağırarak “Çocuk senin hakkın varmış!” demiştir³⁴. Falih Rıfkı daha sonra Atatürk'ün o günle ilgili şunları ifade ettiğini belirtir: “Bir kara tahta vardır, bilir misiniz, hoca tebeşirle üstüne yazar, sonra siler, yine yazar. Hüseyin Cahit hepimizi bugün işte böyle sildi”³⁵.

3. Dil Bilgisinin Yazımı ve Eğitimiyle İlgili Görüşleri

Hüseyin Cahit, II. Meşrutiyet döneminden itibaren Türkçe ve yabancı dil öğretimini merkeze alan ve bu konuda çeşitli önerilerde bulunan pek çok yazı kaleme almıştır. Özellikle imparatorluğu oluşturan Osmanlı unsurlarını bir arada tutma konusunda Türkçe eğitiminin büyük önemi olduğunu yazılarında vurguluyor ve bu yolda çeşitli önerilerde bulunuyordu. “Lisanımızı bilmeyen bir Osmanlı bize nasıl ısınabilir! Birbirimize nasıl ifham-ı meram ederiz?” diyen Hüseyin Cahit, ilkokullarda Türkçe öğretilmesinin zorunlu kılınması gerektiğini de dile getiriyordu³⁶. Hüseyin Cahit, İttihat ve Terakki'nin 1908'de kabul edilen siyasî programında yer alan “Tahsil-i iptidaide lisan-ı türkî mecburittalimdir”³⁷ hükmünü destekler nitelikte yazılar yazar. Ona göre bu, Osmanlılık düşüncesinin yerleşmesi için önemli bir adımdır. Yazar okullardan beklentisini şöyle açıklar: “Muhtelif mekteplerden biz müttehid bir hizmet bekleyeceğiz. O da Osmanlılık, müsavat ve uhuvvet-i anasır hissini telkin etmekten, bu fikirle çalışmayı gençlerin zihinlerine koymaktan ibarettir”³⁸.

Hüseyin Cahit, Türkçe öğretiminin bu eğitimdeki rolünü bildiği için, ilk olarak bu dersin yürütülmesi sırasında nasıl bir yol izleneceği konusunda önemli girişimlerde bulunmuştur. Bunlardan biri ve belki de en önemlisi yazdığı Türkçe dil bilgisi kitaplarıdır. Dil bilgisi yazma girişiminin altında da Türkçeyi bağımsız kılmak, Arapça ve Farsçayı öğrenme zorunluluğunu kaldırmak düşüncesinin yattığını belirten yazar anılarında bu durumu şu şekilde açıklar: “Bunun için önce

33 A.g.e., s.279.

34 Atay, a.g.e., s.475.

35 Bengi, a.g.e., s.39.

36 Yalçın, “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti'nin Siyasî Programı”, *Tanin*, 12 Eylül 1324 (25 Eylül 1908), s.1.

37 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s.99.

38 Yalçın, “Mektepler Meselesi”, *Tanin*, 10 Haziran 1909, s.1.

bir "dilbilgisi" (gramer) yazmaya karar verdim. Okullarda okutulan Cevdet Paşa'nın "Osmanlıca Kuralları" Arapçanın etkisi altındaydı. Türkçede kaç türden sözcük bulunduğu, Türkçe sözcüklere bakılarak, araştırılarak belirlenmiş ve saptanmış değildi; Arap dilbilgisinden alınmıştı. "Bu" sözcüğü Türk çocukları için "İsm-i işaret" idi; "bir" ise "ismi adet" idi. Önce yazdığım dilbilgisinin adını Türkçe Sarf ve Nahiv diye kararlaştırdım. Başına Hovelacqué'in eserinden alarak diller üzerine kısa genel bilgi ekledim ve Türkçenin Arap ve İran asıllı sözcükleri ve kuralları almakla karma bir dil olamayacağını, dilimizin ancak Türkçe olduğunu açıkladım. Sonra bir Avrupa dilbilgisi yöntemiyle bizim Türkçe dilbilgisini yazdım. Türkçede kaç tür sözcük bulunduğunu bizim dilimizin yapısından çıkararak saptadım. Benden sonra bu bölümlere değiştirilemedi. Bugün bile her dilbilgisi kitabında aynı bölümlere sürüp gidiyor. Ama doğallıkla benim adım anılmamak koşuluyla!"³⁹.

Hüseyin Cahit'in "Türkçe Sarf ve Nahiv" adlı eseri Türkçe dil bilgisi yazımında yeni bir adım kabul edilir. Yeni başlayanlar ile rüştîyelerin birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları için olmak üzere dört farklı derecede hazırlanmış olan bu eserler Fransız dil bilgisi yazma yöntemiyle yazılmıştır⁴⁰. Bu dört eserin ismi de Türkçe Sarf ve Nahiv'dir, ancak hacimleri farklıdır. Rüştîyelerin birinci sınıfı için yazılan eser 85 sayfa, ikinci sınıf için yazılan eser 128 sayfa, yeni başlayanlar için yazılan eser 88 sayfadır. Bu çalışmalar içerisinde en hacimli eser üçüncü sınıf için yazılmıştır ve 334 sayfadır⁴¹. Yazar, eserinde ezberden kaçınarak alıştırmalarla çocukların kelimelerin ailesini ve kelimeler arasındaki ilişkileri anlamasını sağlamaya çalıştığını, hatta bu uğurda edebi eserlerden alınmış örnek cümlelerle kelime öğretimini esas alan bir sözlük hazırladığını, ancak bu sözlüğü bastıramadığını kaydeder⁴².

Fakat Hüseyin Cahit, yıllarca Türkçe okuttuktan sonra vardığı sonucu Yedigün'de yayımladığı "Gramersiz Türkçe" başlıklı yazısında "Gramerin ne faydasına aklım erdi, ne lüzumuna!" diyerek açıklar⁴³. Yazarı bu noktaya getiren, dilin kitaptan yola çıkılarak öğrenilemeyeceği düşüncesidir. Fransızca öğrenirken dil bilgisinin Fransızca'yı güzel konuşma ve yazmada yardımcı olacağını söylediğini, kendisinin de uzun yıllar buna inandığını, hatta kendi yazdığı dil bilgisi kitaplarında bu "papağanlığı" yaptığını⁴⁴ ifade ederek özeleştiride bulunan H. Cahit, "Bugün birçok kişi zannederler ki gramer olmazsa Türkçe öğrenilemez. Ama, biz gramer bilmeyiz, yine söyleriz ve yazarız. Bunlar bazen kitaba uymaz belki. Fakat ölü kitap mı haklıdır, yaşayan dil mi?" diyerek dilin önceliğini vurgular⁴⁵.

Dil bilgisi dersleri ile Türkçenin öğrenilemeyeceğini, dil bilgisinin yabancı bir dilin öğrenilmesi sırasında daha yararlı olacağı düşüncesindeki Hüseyin Cahit öğretmenlere şu şekilde seslenir: "... gramersizlikten ürkmeyinler, ve bundan sevininler, çocuklara Türkçe öğretmek hususunda, fırsattan istifadeye kalksınlar. Lüzumsuz gramer derslerine hasredilen saatler çocuklara Türkçe öğretmek imkanından

39 Yalçın, *Edebiyat Anıları*, s.183.

40 Levend, *a.g.e.*, s.364.

41 Yalçın, *Türkçe Sarf ve Nahiv*, (haz.: L. Karahan-D. Ergönec), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2000, s.XVI.

42 Yalçın, *Edebiyat Anıları*, s.s.183-184.

43 Yalçın, "Gramersiz Türkçe", *Yedigün*, S.134, 2 İlkteşrin, 1935, s.5.

44 Gerçekten de yazarın dil bilgisi kitabının ilk cümlesi şudur: "Bir lisanı doğru söyleyip yazmağı sarf ve nahiv fenleri öğretir." Yalçın, *Türkçe Sarf ve Nahiv*, s.3.

45 Yalçın, "Gramersiz Türkçe", *Yedigün*, S.134, 2 İlkteşrin, 1935, s.5.

israf ve ziyan edilmiş zamanlardır. Talebesine Türkçe öğretmek isteyen bir muallim onların eline okuyacak bir edebi eser versin; talebelerine bol bol bunu okutsun, ve onlara bol bol yazdırsın"⁴⁶.

Hüseyin Cahit Türkçe dil bilgisi yanında yabancı dil öğretimindeki durumla ilgili de görüş bildirmiş, yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın temel nedeni olarak da amacın belirlenmemesini göstermiştir. Buna göre liselerde amaç, çocuğun üniversiteye hazır gelmesini sağlayacak ve temel konularda sıkıntı çekmeyecek bir yabancı dil bilgisine sahip olmasını sağlamaktır. Ona göre, öğrencilerin birden ağır metinleri okuyacak olgunluğa gelmesini beklemek doğru değildir. Liselerdeki dil öğretiminde amaç "talebenin ancak okudukları kitapları anlamalarını temin" olduğunda başarısızlık ortaya çıkmayacaktır. Eğer aksi bir durum olursa bunun nedeni "hocalar ve metot"tur⁴⁷.

Hüseyin Cahit Yalçın'ın dil öğretimi konusunda uygulama merkezli bir yöntemi benimsediği, özellikle dil kullanımını özendirecek çalışmaları dilin özelliklerini ezberletmek biçimindeki klasik öğretim yöntemine tercih ettiği görülmektedir.

Sonuç

Hüseyin Cahit Yalçın'ın dil ile ilgili görüşlerini birkaç maddede özetlemek mümkündür:

1. Yazar alfabe konusunda başlangıçta Arap yazısının Türkçeye uygun biçimde yeniden düzenlenmesi taraftarıyken, daha sonra Latin alfabesi taraftarı olmuş, Türkçenin bağımsızlığı ve öğretiminde bunun vazgeçilmez bir öneme sahip olduğunu dile getirmiştir.

2. Hüseyin Cahit, Türkçenin sadeleştirilmesi çalışmalarında yabancı dillerin yapı özelliklerinin önemsenmesi gerektiğini belirtir ve kendisi de kelime listeleri sunarak yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler önermesine rağmen, kelime alışverişlerinin dilin genel yapısını bozmayacağını savunmuş, Cumhuriyet dönemindeki sadeleştirme çalışmalarının dile müdahale boyutuna ulaşmaması gerektiğini, bu konuda fazla ileri gidildiğini ileri sürmüştür.

3. Türkçe eğitiminin imparatorluğu oluşturan her unsur için zorunlu ders olması gerektiği düşüncesindeki yazar, bunun birlik olma yolunda önemli olduğunu savunur. Dil bilgisinin Türkçe eğitiminde çok yararlı olduğu şeklindeki görüşünün, kendisi de bir dil bilgisi yazdıktan ve okullarda yıllarca Türkçe öğrettikten sonra değiştiğini, Türkçeyi öğretmenin en iyi yolunun öğrencilere daha çok Türkçe metin okutmak ve daha çok Türkçe yazdırmak olduğunu dile getirmiştir.

46 Yalçın, *a.g.m.*, s.5.

47 Yalçın, "Liselerde Yabancı Dil", Yedigün, S.138, 30 İlkteşrin 1935.

KAYNAKÇA

- ATAY, Falih Rıfık, *Çankaya (Atatürk'ün Doğumundan Ölümüne Kadar)*, İstanbul, 1980.
- BENGİ, Hilmi, *Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2000.
- BERKES, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1973.
- Birinci Türk Dili Kurultayı: Tezler, Müzakere Zabıtları*, İstanbul, 1933.
- GÜLMEZ, Nurettin, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Harfler Üzerine Tartışmalar*, Alfa Aktüel Yay., İstanbul, 2006.
- HUYUGÜZEL, Ö. Faruk, *Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1984.
- KARAL, Enver Ziya, "Tanzimat'tan Sonra Türk Dili Sorunu", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yay., II, 1985, s.s.314-332.
- KÜLEBİ, Cahit, "Türk Dili-Türk Dilinde Gelişmeler", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, IX-X, İletişim Yay., İstanbul, 1985, s.s.2576-2606.
- LEVEND, Ağâh Sırrı, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1972.
- SADOĞLU, Hüseyin, *Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları*, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2003.
- ŞİMŞİR, Bilâl N., *Türk Yazı Devrimi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1992.
- TUNAYA, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- YALÇIN, Hüseyin Cahit, *Edebiyat Anıları*, (haz.: R. Mutluay), İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2002.
- _____, *Türkçe Sarf ve Nahiv*, (haz.: L. Karahan-D. Ergönenç), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2000.
- _____, "Tedrisat Meselesi", *Tanin*, 26 Temmuz 1909, s.1.
- _____, "Mektepler Meselesi", *Tanin*, 10 Haziran 1909, s.1.
- _____, "Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti'nin Siyasî Programı", *Tanin*, 12 Eylül 1906, s.1.
- _____, "Arnavud Hurûfâtı", *Tanin*, 20 Kanun-i sani 1910, s.1.
- _____, "Arnavud Hurûfu", *Tanin*, 31 Kanun-i sani 1910, s.1.
- _____, "Gramersiz Türkçe", *Yedigün*, S.134, 2 İlkteşrin, 1935, s.5.

- _____, "Lisan Meselesine Dair", *Yedigün*, S.151, 29 İkincikanun 1936, s.4.
- _____, "Liselerde Yabancı Dil", *Yedigün*, S.138, 30 İlkteşrin 1935.
- _____, "Birinci Liste", *Fikir Hareketleri*, S.84, 30 Mayıs 1935, s.92.
- _____, "İkinci Liste", *Fikir Hareketleri*, S.85, 6 Haziran 1935, s.108.
- _____, "Üçüncü Liste", *Fikir Hareketleri*, S.86, 13 Haziran 1935, s.116.
- _____, "Dördüncü Liste", *Fikir Hareketleri*, S.87, 22 Haziran 1935, s.139.
- _____, "Beşinci Liste", *Fikir Hareketleri*, S.88, 6 Temmuz 1935, s.164.
- _____, "Altıncı Liste", *Fikir Hareketleri*, S.89, 13 Temmuz 1935, s.188.